

Anmeldelser

Lorenz Ferdinand: Fuglene i landskabet. Større danske fuglelokaliteter, Bind II. (351 sider, mange figurer, fotografier, kort, tabeller, 8 farveplancher, et appendix (løsblad), engelsk resume). Dansk Ornithologisk Forening 1980 (trykkeri: Poul Gramstrup aps.). Pris kr. 215,00 (DOF-Salg).

Det foreliggende værk udgør Dansk Ornithologisk Forenings hidtil største bogudgivelse, og der er mange grunde til at ønske foreningen og forfatteren tillykke med udgivelsen. Udstyrmæssigt er der tale om et stykke gedigent dansk boghåndværk; bogen er i stort format (A4) og velillustreret med akvareller og stregtegninger af maleren Knud Kyhn og stregtegninger af Jens Gregersen. Den grafiske tilrettelægning synes vellykket, og der er ikke sparet på papirkvalitet eller -mængde. Bogen er tilegnet de danske feltornitologer, og udgivelsen er støttet af Miljøministeriets Fredningsstyrelse, det Naturvidenskabelige Forskningsråd, Tuborgfonden, Carlsen-Langes Legatstiftelse og Spar-fonden.

Indholdet fremgår af bogens undertitel: »Danske heders og vådområders fugleliv 1960-70, og dansk fuglebeskyttelse. En sammenlignende undersøgelse af hedernes og vådområders fugleliv og fuglelokaliteter, ornitologisk, landskabeligt og fredningsmæssigt, med en vurdering af baggrunden for den moderne fuglebeskyttelse«. Formålet med undersøgelsen har med forfatterens egne ord således været:

1. at foretage en undersøgelse af de fuglerigeste danske heders og vådområders fordeling og fugleliv i 1960-70.
2. at gennemprøve en metode for udvælgelsen af fuglerige områder ved anvendelse af indikatorarter.
3. at konstatere i hvilken grad lokaliteterne og deres fugleliv i perioden 1960-76 har været udsat for ændringer og påvirkninger. Dette gælder særligt biotopsforandringer, forstyrrelser, forurening og planer om den fremtidige anvendelse.
4. at give en oversigt over, i hvilken grad og på hvilken måde disse fuglerige områder er beskyttet.
5. at give en oversigt over baggrunden for danske fuglebeskyttelsesproblemer, særligt på vådområderne.

Baggrunden for arbejdet går tilbage til 1966, da Ferdinand efter flere års engagement i DOF's daværende fredningsudvalg på egne vegne udgav en duplikeret rapport (30 s.) med titlen »Fuglene i landskabet. Nogle overvejelser om fuglebeskyttelse og fuglestudier i Danmark«. I vinteren 1965/66 fik DOF's fredningsudvalg en opfordring fra statens naturfrednings- og landskabskonsulent til at udarbejde en liste og et kort over større danske fuglelokaliteter. Ferdi-

nand forestod herefter denne indsamling og kunne i 1967 udsende den første udgave af »Større danske fuglelokaliteter«. – En liste over kendte større fuglelokaliteter, samt en vurdering af disses relative ornithologiske værdi« (122 s.). Heri beskrives forekomsten af visse fuglearter (uden angivelse af antal) på ialt ca. 450 lokaliteter.

Sidst i 1960'erne intensiverede foreningen, med Ferdinand som organisator, blandt medlemmerne indsamlingen af oplysninger om fuglelivet i søer, moser, skove, på øer og langs kysterne m.v. (»operation Tringa«). I alt deltog her flere hundrede danske feltornitologer, der bidrog med oplysninger til DOF's »lokalitetsregister«. I 1971 kunne Ferdinand så udsende bind I af »Større Danske Fuglelokaliteter«. Heri er 669 fuglelokaliteter beskrevet, og deres relative værdi er vurderet. Sammenlignet med 1967-rapporten er denne rapport væsentligt udbygget, idet oplysninger om antallet af registrerede fugle på de forskellige lokaliteter er medtaget, ligesom det nævnes, hvilke trusler der er mod de enkelte lokaliteter, hvor godt de er undersøgt m.v.

Det foreliggende bind II af »Større danske fuglelokaliteter« rummer en bearbejdnings af de oplysninger, der således blev indsamlet i perioden 1960-70. Bearbejdningen falder i 8 afsnit, og desuden er der (s. 298-348) en supplementsliste med beskrivelser af fuglelivet på 107 nye lokaliteter, således at bind I + II ialt skulle give oplysninger om 776 (ikke 781 som nævnt på s. 18) fuglelokaliteter. Hertil kommer 40 nye lokaliteter, der er indgået efter 1977 men som ikke er indført i kodelistestikkerne. Endelig er der i supplementslisten foretaget mange tilføjelser og rettelser til de lokalitetsbeskrivelser, der var i bind I. Oplysninger om planer, fredninger, trusler o.lign., som berører de enkelte lokaliteter, er medtaget for perioden 1960-76.

Forandringerne af de danske fuglebiotoper og deres fugleliv foregår i disse år overalt meget hurtigt, og det foreliggende materiale, som nu ved udgivelsen er 5-15 (20) år gammelt, er derfor desværre i dag i de fleste tilfælde blevet uaktuelt. Hovedsubstansen i bind II er da også analysen af det indsamlede materiale. Dette er meget uensartet: fugletællingerne er foretaget af folk med vidt forskellige kvalifikationer, der har bidraget med optællinger spændende fra et enkelt besøg på en vanskeligt overskuelig lokalitet til flere års regelmæssige optællinger i et overskueligt område. Samtidig er oplysernes givne vurderinger af trusler og planer omkring lokaliteten naturligvis også uensartede og subjektive. Der er desværre ikke foretaget nærmere vurderinger af usikkerheden på de indsamlede data, og det fremlagte materiale giver ikke mange muligheder for at bedømme oplysningernes pålidelighed. Statistiske analysemetoder er ikke anvendt.

Sammenfattende er der tale om et arbejde, der går

mere i bredden end i dybden. Bogen vil ved siden af Oluf Winges: »Jægerens skadelige Dyr« (1886) stå som det væsentligste, der gennem tiden er skrevet om dansk fuglebeskyttelse. Arbejdet giver en god oversigt over mængden af fugle i de danske vådområder og på hederne, og over arealerne af de fuglerige biotoper. Næppe noget andet land har en tilsvarende viden om deres fugleressourcer. Denne viden er for størstedelen tilvejebragt på frivillig basis af interesserede amatørornitologer. Den foretagne kodificering af fuglelokaliteternes indbyrdes betydning har haft praktisk betydning i forbindelse med gennemførelsen af mange fredningssager, ved landskabs- og fredningsplanlægningen og ved udpegningen af vådområder, som Danmark gennem internationale aftaler har forpligtet sig til at beskytte som fuglelokaliteter. Indsamlingen af materialet har ganske givet inspireret mange fugleinteresserede til at engagere sig i fuglebeskyttelsen, og mange har herigennem fået øjnene op for samspillet mellem biotopernes struktur og fugleforekomsterne. Bogen giver samtidig en god oversigt over den historiske udvikling af fuglebeskyttelsen i Danmark. Bogen vil forhåbentlig medvirke til, at samfundet herefter overtager ansvaret for en mere permanent og systematisk registrering af fuglebestandene og tilstanden på de tilbageværende fuglelokaliteter i vådområderne og på hederne. Det kan bl.a. ske gennem et øget samarbejde mellem DOF's lokalafdelinger og amternes nye fredningsforvaltninger. Det kunne ønskes, at bogens indhold blev formidlet til en langt bredere kreds, end den nu henvender sig til. Det ville kræve en mindre, omarbejdet og populær udgave – dette så meget desto mere, fordi den er skrevet i et noget knudret sprog med en del gentagelser.

I det foreliggende bind II af »Større danske fuglelokaliteter« er der, også selvom emnet er bredt, for mange overfladiske analyser, dårligt begrundede postulater og irriterende mange konkrete fejl. Den relevante udenlandske litteratur er kun i begrænset omfang blevet tilgodeset. De komplicerede samspil mellem fuglebestandene og de mange, variable faktorer, der påvirker dem, strejffes, men oftest fokuseres der på betydningen af en enkelt faktor, der betragtes isoleret fra de livsvilkår, den virker sammen med. Det må endelig beklages, at det behandlede materiale ved bogens fremkomst er 5-10 år gammelt og i mange henseender uaktuelt. Men samtidig må det erindres, at forf. også er amatørornitolog, og at han sideløbende med bogens udarbejdelse har haft andet arbejde, heriblandt et krævende job som formand for DOF.

Bogen er udpræget et produkt af et gruppearbejde, og det ville utvivlsomt have gavnet både den og fuglesagen, om den i fuld ustrækning var blevet skrevet og udgivet af en arbejdsgruppe. Under alle omstændigheder har dens udarbejdelse gennem 1970'erne beslaglagt væsentlige dele af landets ressourcer af ornitologisk arbejdskraft, der måske kunne have været bedre anvendt. – Mens græsset gror, dør hørsmor.

Da indsamlingen af materialet til bogen om de danske vådområders og heders fugleliv blev påbegyndt i 1966, var der i Danmark endnu ca. 80 par Hvide Storke og ca. 1000 Urfugle. Da bogen udkom i sommeren 1980 var der ca. 20 par Hvide Storke og 50 Urfugle tilbage.

Således betragtet er »Fuglene i landskabet« ikke nogen milepæl for dansk fuglebeskyttelse. Det er nærmere en gravsten.

Hans Skotte Møller

Kjeld Hansen: *Sølvmågen* (112 sider, mange fotografier, tegninger, kort og diagrammer). Skarv naturforlag. 1979. Pris kr. 79,50.

Sølvmågen er et oplagt emne for Skarvs monografi-serie. Ornitologer, økologer, etologer, ringmærkere m.v. over det meste af den nordlige halvkugle har bidraget til at gøre denne måge til en af de bedst undersøgte fuglearter overhovedet, og samtidig er den jo noget af en problemfugl. Der er nok af spændende stof, og Kjeld Hansen har forstået at udnytte mulighederne, så resultatet er blevet en aldeles fremragende bog, et vellykket eksempel på god populærvidenskabelig æren kan forfatteren dele med forlag, redaktører og illustratører. Teksten er overskuelig og giver væsentlige og korrekte oplysninger i et flydende sprog. Der er ingen tendens til at undervurdere læseren med overpopulariseringer eller med brug af en causerende eller anekdotisk form; teksten virker alene i kraft af de mange interessante kendsgerninger. Forfatteren kender sit stof og udnytter litteraturen. Han afslører også et personligt forhold til emnet, åbenbart hentet bl.a. fra sølvmågekolonien på Hjelm, omend det er lidt småt med originale bidrag til Sølvmågens biologi. Illustrationsmaterialet er næsten for overvældende. Men kun en ringe del har rent dekorativt formål, det meste tjener til at underbygge og supplere teksten. Fjeldsås tegninger karakteriserer på glimrende måde mange situationer og typiske adfærdsformer, og det er bemærkelsesværdigt, at næsten alle fotografier viser noget af interesse. Det er ikke Sølvmåge går, Sølvmåge står, Sølvmåge ligger, Sølvmåge kikker, nej, der sker noget på de fleste billeder, og det er meget værd. Hellere uskarpe situationsbilleder med informativt indhold end smukke figurbilleder, der ikke fortæller noget nyt.

Som nævnt på en af bogens sidste sider fylder sølvmågelitteraturen flere meter boghylde, så man kan naturligvis ikke forlange, at alt skal være med på et halvt hundrede tekstsider. Spørgsmålet er, om udvalget er nogenlunde repræsentativt for vor viden, og om de emner, der tages op, får en rimelig behandling. Jeg mener ikke, at det inden for de givne rammer kan gøres meget bedre, end Kjeld Hansen har gjort det. Følgende sider af Sølvmågens tilværelse får særlig indgående omtale i bogen: Dragtskifte, raceadnelse, bestandsekspllosion, forholdet til andre fuglearter, fly og mennesker, fødebiologi, pardannelse, grænsekampe, reaktioner på æg og rede, fodring af

unger, ungernes overlevelse, kannibalisme, strejf og dødsårsager. Bogen afsluttes med en oversigt over andre mågers kendetegn og yngleudbredelse eller forekomst her i landet. Endvidere er der en liste over udvalgt litteratur og et stikordsregister.

En enkelt bemærkning til kapitlet »Bestanden eksploderer«. Her refereres uden forbehold resultatet af en bestandsopgørelse for Sølvmågen i Danmark frem til 1974/75 (DOFT 72: 23, 1978); i 1974 62.300 par. Et sådant tal dækker tilsyneladende over stor nøjagtighed i opgørelsen. Det anføres endog, at efter 1960 råder vi over nøjagtige tal for bestandens størrelse. Sagen er imidlertid, at vi nok langt fra har noget nøjagtigt tal. I hvor mange kolonier er der foretaget en optælling af reder? – og på det rigtige tidspunkt i ynglesæsonen? I ovennævnte kilde konkluderes ganske rigtigt forskellige steder 62.000, 62.300 og 62.319 par i 1974, men i metodeafsnittet ser man, at i mere end 90% af kolonierne er antallet af par skønnet ud fra antallet af tilstedeværende (rugende) fugle, der er iagttaget på afstand. Sådanne skøn giver langt fra noget pålideligt billede af bestandsstørrelsen. Eksempelvis skønnede »man« 10-20.000 par for lidt på Saltholm, før en egentlig optælling fandt sted. Det er ikke engang særlig sandsynligt, at mange fejlskøn kan ophæve hinanden ved summering af kolonistørrelserne, da et skøn efter min mening har tendens til at blive for lavt, især i store kolonier. Dette være sagt i et forsøg på at hæmme en yderligere udbredelse af en alt for skråsikker tro på tallene i bestandsopgørelser. Det er ikke helt uvæsentligt, når det gælder en art som Sølvmågen, da der rent faktisk udøves en bestandsregulering flere steder. I bogen behandles sølvmågeproblemerne indgående, dels bestands eksplosionens uheldige virkninger på andre strandfuglearter og i relation til samfundet og dels det vanskelige spørgsmål om en bekæmpelse. Forfatteren engagerer sig ikke personligt i diskussionen af bekæmpelsesspørgsmålet, i hvert fald kun i overskriften »En regulering er nødvendig«. Problemerne ridses op, og synspunkter for og imod refereres, ligesom bekæmpelsesmetoderne får en nøgtern beskrivelse.

Det er kendetegnende for bogen, at den indeholder en stor mængde information, og den generelle omtale af de enkelte emner ledsages ofte af konkrete resultater fra bestemte undersøgelser. Det øger i høj grad bogens brugsværdi, at forfatteren ikke viger tilbage for at gengive disse resultater i tal eller i diagrammer. Brugsværdien kunne være øget yderligere, hvis der havde været et noget fyldigere udpluk af litteraturen, både den benyttede og den ikke-udnyttede, men hvad det angår, skal man måske snarere skyde på forlag end på forfatter. Nogle forlag har desværre den idé, at et par sider med litteraturhenvisninger får en bog til at virke alt for videnskabelig. Vile et par afsluttende tætskrevne sider have haft den virkning på den foreliggende bog? Jeg tror det næppe.

H. Lind

Finn Salomonsen: Ornithological and ecological studies in S. W. Greenland (59°46'-62°27' N.LAT.) (214 sider, 43 figurer, 1 tabel, 3 plancher). Meddelelser om Grønland 204 (6). Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København, 1979. Pris kr. 353,80 hft.

Bogen er det foreløbigt sidste resultat af FS's mangeårige arbejde med Grønlands fugle verden; den er samtidig afslutningen på »Meddelelser om Grønland« i den form, serien har haft siden 1878. Men den er ikke noget punktum! Tværtimod skal bogen indlede en serie af handlinger om Vestgrønlands fugle fjelde (især), hvilket er en modig erklæring fra en forsker med den normale pensionsalder bag sig.

Titlen oplyser kun lidt om indholdet, og det er ikke tilfældigt: her er tale om et konglomerat af emner stort set med Sydgrønland som eneste fællesnævner. En væsentlig del af materialet er indsamlet under samme rejse – sommeren 1971 – hvilket tilsyneladende er baggrunden for at fremstille det samlet.

Centralt i bogen er en fuldstændig gennemgang af havfuglekolonierne i delområdet fra Frederikshåb Isblink til Nunarssuit. Hertil er knyttet en 60 siders indledning omhandlende eksponering, guanoafsætning og især vegetations- og jordbundsforhold i tilknytning til fuglefjelde. Men herudover præsenteres vi for en beskrivelse af den subarktiske zone (den boreale regions nordligste zone, som Sydgrønlands beskyttede indland med nogen ret kan henregnes til); en meget detaljeret gennemgang af seks boreale/subarktiske fugle med forposter i Grønland; bemærkninger om havfugletrækket i området; en omtale af lokale fuglenavne; og beskrivelsen af et besøg på radarstationen DYE II, med en diskussion af fugletræk over indlandsisen.

Bogen fremtræder som en originalafhandling, men er i formen uhyre bred, og talrige tidligere arbejder af såvel forf. som andre trækkes frem og diskuteres med en ordrigdom, der er karakteristisk for FS. Det gør bogen letlæst, men så omfangsrig, at et stikordsregister næsten er påkrævet. Omfanget – og en formodentlig lang tilblivelsestid – er måske grunden til, at korrektoren er svigtet hist og her: trykfejlenes antal er legio, og der er mange mindre inkonsistenser (Søkongen optræder både under slægtsnavnet *Plotius* og *Alle*, der veksles mellem betegnelserne *Umanak/Umanaq* og *Disko Bugt/Disko Bay*, etc.). Det er måske også et udtryk for hastværk, når horisonten hælder betænkeligt på adskillige fotos. I det hele fremtræder bogen ellers smukt, og disse irritationsmomenter virker helt unødvendige.

Afsnittet om fuglefjeldenes betydning for vegetationen er faktisk et pionerarbejde. Botanikere vil muligvis have visse indvendinger, men da området er forsømt, er det prisværdigt, at FS tager det op. At det ikke er hans felt mærkes ved en noget omstændelig fremstilling, og en mere kvantitativ behandling kunne være ønskelig. Men afsnittet er bestemt ikke

ringe og afslører – man fristes til at sige naturligvis – en imponerende iderigdom og iagttagelsesevne.

Kataloget over fuglefyldene er meget velkomment og kan forhåbentlig følges op for andre dele af landet. Der tegnes et nedslående billede af hensygnende eller døde kolonier som følge af overeksploitering; Men alt er ikke gråt, nye kolonier er dukket op: en forsvundet koloni behøver ikke at være uddød, den kan være flyttet. Mest opsigtsvækkende er nok fundet af en ny, meget stor lomviekoloni – for stor til blot at kunne forklares ved flytning fra tidligere kendte ynglepladser, synes det. Desuden erfarer vi, at den ekspanderende boreale Malleuk-population nu har etableret forposter i Sydgrønland, et forhold som behandles mere indgående i afsnittet »Subarktiske fugle«.

En meget værdifuld side af bogen er det væld af ideer, der præsenteres. Imellem er nogle af forf.'s gamle kæpheste, og her kan iveren løbe af med den kritiske sans; det er i hvert fald svært at se, hvordan et fund ved Godhavn af en Knortegås ringmærket i arktisk Canada kan tages til indtægt for, at Grønland berøres af trækket til/fra artens overvintringsområde ved Amerikas atlantehavskyst (den påg. canadiske bestand overvintrer på Irland). Nogle forklaringer i teksten kan virke letkøbte, men pretenderer næppe heller at være endegyldige; mange er tankevækkende og inspirerende. FS's teorier kan indbyde til modsigelse, men de viser sig gerne vanskeligere at slippe uden om end umiddelbart antaget. At forf. således tvinger læseren til at arbejde videre, er en meget stimulerende kvalitet ved hans produktion.

Denne bog er som nævnt tænkt som den første i en serie. Man kan kun håbe snart at se fortsættelsen, omend gerne i en noget strammere og mere økonomisk form.

Kaj Kampp

Donald S. Heintzelman: *A Guide to Hawk Watching in North America* (284 sider, talrige fotografier og figurer). The Pennsylvania State University Press, 1979. Pris \$ 6,95 hft.; \$ 12,95 indb.

En meget nyttig bog for den rovfugleinteresserede, der har planer om en rejse til Nordamerika. Hovedvægten er lagt på en gennemgang, stat for stat, at de vigtigste rovfuglelokaliteter, men der også kapitler af mere almen karakter samt en række fine fotografier, adskillige af dem flugtfotos. Som bestemmelsesguide er bogen dog utilstrækkelig. Amerikanernes største problemer med bestemmelse af rovfugle findes ikke hos ørnene, hvoraf der kun er to arter, men derimod hos vågerne, af hvilke der er 12 arter.

BPN

B. Bruun og A. Singer: *Fugle i Europa. 2. reviderede udgave* (328 sider, gennemillustreret). Gyldendal, København, 1980. Pris kr. 120,00.

Kun revisionerne skal omtales her, og de går hovedsageligt ud på følgende: En del farvetavler er tegnet helt om, der er tilføjet mange nye stregtegninger; udbredelseskortene er ført a'jour og farvetryk og papirkvalitet er forbedret.

De nye farvetavler omfatter stormsvaer, rovfugle, ugler, nogle hønsefugle, traner, en enkelt vadefugletavle og enkelte spurvefugletavler. Disse nye tavler er alle langt bedre end deres forgængere, og i rovfuglens tilfælde nok de bedste hidtil set i en håndbog af denne type. Men det kan undre, at mange andre fuglegrupper ikke er tegnet om, f.eks. måger, terner og sangere, da disse er mindst ligeså dårlige som de omtegnede.

Ser man lidt på rovfugletavlerne, så er der mange dragttyper med, og der er gjort særligt meget ud af flugttegningerne. Disse er i mange tilfælde gode, men i Aquila-ørnens tilfælde synes jeg nok, at de er lige lovlig ens i silhuetten, den Store Skrigeørn skal være noget mere korthalet end vist. Dragtafbildningerne er ligeledes af stor kvalitet, men gås detaljerne efter, kan der findes en del fejl. F.eks. skal Pallas Havørn ungfugl have mørke undervingedækfjer med en lys stribe igennem på langs, og de lyse indre håndsvingfjer skal have mørke spidser til forskel fra den unge Kejsørørn. En flugttegning af en Lille Skrigeørn ungfugl savnes, da denne nok er den hyppigste Aquila-ørn i Vesteuropa (bortset fra Kongeørn). Teksten på kærhøgetavlen er desværre helt forkert og gør tavlen helt ubrugelig for begyndere: Alle arter på nær Hedehøgen er benævnt Hedehøg, og denne art er kaldt Blå Kærhøg. Figuren der skal vise forskellen mellem Hedehøgens og Steppehøgens ansigtstegning er under et benævnt for ung Steppehøg; det er denne til højre og Hedehøgen til venstre. Flugttegningerne er også klumpet så meget sammen, at det er vanskeligt at se til hvilken af de siddende fugle de hører. Yderst til højre er afbildet 2. års hanner af Hede- og Steppehøg, men de mangler benævnelse.

På tavlen side 97 har man fjernet en flyvende Fasan, der skulle sammenlignes med en flyvende Hjerpe. Hvorfor er teksten til denne ikke fjernet? Nu får man at vide, at den siddende Hjerpe er en Fasan.

Tavlen med de mindre vadefugle i vinterdragt er tegnet helt om, og er langt bedre nu, men hvorfor får vi ikke at vide, at det drejer sig om adulte fugle i vinterdragt, ungfuglene ser ofte helt anderledes ud på denne tid af året.

Tavlen med hunner og ungfugle af værlinger er også tegnet helt om, og det er godt at se, at Dværgværlingen har fået den rette form på overnæbbet, hvilket ikke er tilfældet på tavlen side 289.

Der er desværre mange fejl fra første udgaven, som går igen på denne udgaves tavler: F. eks. ses på side 141 en Storkjove der jager en Ride, men den er

benævnt som en Sølvmåge, og den Kortnæbbede Lomvie har stadig sribede flanker – det er kun den Langnæbbede som har det. Teksten til de flyvende tornskader er stadig byttet om, således at den Store Tornskade kaldes Rosenbrystet og omvendt, og der er tilmed en ny fejl i denne udgave, idet også teksten til de siddende arter Rosenbrystet og Rødhovedet er byttet om.

De mange nye stregtegninger – udført af Lars Svensson – er særdeles gode og instruktive. De viser enten nyomtalt arter, f.eks. Brilleederfugl, Sumpvibe og sjældne amerikanske mågearter, eller detaljer væsentlige for adskillelsen af lignende arter, f.eks. de to blishøns i vinterdragt, de to pelikaners ungfugle og forskellen mellem de tre store mågers ungfugle, eller kendetegn der ikke fremgår af de relativt upræcise farvetavler. Enkelte viser også kendetegn mellem de enkelte aldersklasser indenfor en enkelt art. Men desværre er mange af disse stregtegninger ikke omtalt i artsomtalen, så de er vanskelige at benytte, og der kan ligefrem stå at arten ikke er afbildet her, hvilket er teksten fra første udgaven som ikke er rettet. F.eks. er det tilfældet med Kaukasisk Urfugl, og ved Flamingo er der afbildet en amerikansk underart, som jævnlige undslipper fra fugleparker, uden at den er omtalt. Vingeversiderne af Atlingand er helt uden benævnelser, men fra venstre er det en adult han, en ung (1. års) han og en hun. At der så i flere tilfælde er byttet om på figurer, som skulle vise forskellen mellem to arter, gør det bestemt ikke bedre. Det er tilfældet med vingeformlerne hos de totoplærkearter og vingundersiderne hos Hedehøg og Steppehøg gammel hun. I den svenske udgave, som svarer til denne, er der i øvrigt en del flere af disse ellers udmærkede tegninger, hvorfor er de ikke med i den danske?

Selve artsomtalen er bogens svageste område. Den er i mange tilfælde mildest talt elendig, og flere steder i direkte modstrid med de nye farvetavler. F.eks. er Steppørn omtalt som om den ikke har hvid overgump, hvilket tydeligt og korrekt fremgår af tavlen. Fejl fra første udgaven er ikke rettet, som beskrivelsen af Korttået Træløbers sang og kald, der mest svarer til den Almindelige Træløbers. Der kan nævnes talrige andre eksempler.

Der er noget der tyder på, at den danske bearbejder ikke har fået lov til at revidere teksten særligt meget, idet der kun er skudt en sætning ind hist og her. Hvorfor har man ikke benyttet sig af den, i forhold til denne, strålende svenske udgave?

Aldersangivelserne i bogen er ikke særligt konsekvente. Mågernes dragter er i nogle tilfælde angivet som de skal (1. vinterdragt, 2. vinterdragt etc.). Men i langt de fleste tilfælde er der blot angivet, at det er en ungfugl, hvis det overhovedet er angivet selvom en ungfugl er afbildet. I langt de fleste tilfælde kunne en mere nøjagtig betegnelse af enten dragttypen eller aldersklassen angives.

Udbredelseskortene er ført a'jour og har fået nye og klarere farver, hvilket gør dem lettere at benytte, og de ser ud til at være nogenlunde i orden.

M.h.t. nyomtalt arter, ja så har seks fået navne, som ikke er i overensstemmelse med navnene i de andre bøger af samme type på markedet. F.eks. hedder *Carpodacus rubicilla* i andre bøger Stor Karmin-dompap, mens den her er kaldt Stor Rosendompap. Kan vi ikke få lidt konsekvens på dette område.

Denne bog er så fuld af sjuskefejl, der kunne have været undgået ved en korrekturlæsning, at der snarest burde udsendes en ny udgave, som er gennemrettet og bearbejdet at et hold erfarne feltornitologer, og kunne der tilmed laves endnu flere farvetavler om (især måger, ternere og sangere), kunne det tænkes, at der kom en hæderlig felthåndbog ud af det.

David Boertmann

Jørn Vestergaard Jensen and Jens Kirkeby: *The Birds of The Gambia. An annotated check-list and guide to localities in The Gambia* (284 sider, 10 figurer, 19 kort, talrige fotografier). Aros Nature Guides, Århus, 1980. Pris kr. 148,00.

Da charterturismen i slutningen af 60'erne fik øje på Gambia i Vestafrika, var der blandt strømmen af turister, som mest bestod af svenskere og danskere, adskillige fuglefolk, der hurtigt udnyttede muligheden for fuglestudier i et tropisk land til en billig pris. Alle vi, der fandt det spændende at gå på opdagelse i det, dengang temmelig ukendte, lille land, mærkede i høj grad savnet af en fuglebog for området. Vestafrika er paradoksalt nok langt dårligere undersøgt i ornitologisk henseende end Østafrika.

Dette savn har to danske ornitologer sat sig for at afhjælpe, og med fremkomsten af denne bog må man sige, at deres forehavende er lykkedes overmåde godt. Bogen er blevet et vigtigt bidrag til udforskningen af Vestafrikas fugle, og den vil være lige uundværlig for amatøren og fagmanden, idet den er langt mere end blot end check-list.

Hovedvægten er lagt på en systematisk gennemgang af de ikke mindre end 489 arter (landet er på kun godt 10.000 km²), men der indledes med nogle særdeles nyttige kapitler om geografi, geologi, klima og topografi, afsnit der giver en god baggrund for forståelsen af fuglenes forekomst. Et 42 siders langt kapitel omtaler de bedste fuglelokaliteter, med glimrende kortskitser over de vigtigste, hvad der afgjort forhøjer bogens værdi for feltornitologer. Kapitlet er en virkelig god idé, som man kunne ønske sig, at englænderne ville tage op i deres nystartede serie af checklister fra eksotiske områder.

Nomenklaturen følger Voous (palæarktiske arter) og Serle & Morel (afrotropiske arter), mens rækkefølgen er efter Mackworth-Præd & Grant. Jeg synes, det ville have mere naturligt at følge Hall & Moreau (Passeriformes) og Snow (Non-passeriformes). For hver art finder man en kort beskrivelse af status, habitat og evt. ynglefund; der sluttet med en kort om-

tale af artens udbredelsesområde. Hyppigheder er angivet ved en af flg. 6 grader: Abundant, common, uncommon, scarce, rare eller vagrant. Det bliver hurtigt klart, at udtrykket »uncommon« er uheldigt valgt; i mangfoldige tilfælde ville »fairly common« have været mere dækkende. I flere tilfælde, som f.eks. Lizard Buzzard, er jeg ikke helt enig med forff. og ville have ophøjet »uncommon« til »common«, men det vil føre for vidt at kommentere nærmere her. Jeg vil også påpege den alt for hyppige brug af betegnelsen »resident«, der jo betyder standfugl. I betragtning af hvor mange vidnesbyrd, der kommer om de afrikanske fugles trækbevægelser, ville jeg have været meget forsigtig med at bruge udtrykket »resident« jeg kan således dårligt forestille mig, at den lille svale Dusky Cliff Swallow, hvis nærmeste ynglepladser – så vidt jeg ved – ligger i Cameroun, skulle være standfugl, og der kunne nævnes mange lignende eksempler.

Imponerende er det, at forff. har illustreret tørtidens forekomster, der ifølge sagens natur og charterflyvningens fartplaner, er langt de bedst undersøgte, med udbredelseskort for ikke mindre 385 arter. Kortene skal naturligvis kun være et fingerpeg, idet de i nogen grad afspejler de mest besøgte lokaliteter, men de er alligevel meget nyttige. Det må have været et hestearbejde at lave dem.

Der er et væld af fotografier i bogen, de fleste af dem fremragende og alle taget i Gambia. Biotopsbillederne er ikke de mindst vigtige. Alt i alt fremtræder bogen meget appetitvækkende. Og så er den tilmed skrevet på et ordentligt engelsk.

Til alle dem, der påtænker en ferie i Gambia i den kommende vinter, kan jeg kun sige: Husk at få denne bog med i bagagen. Det vil være en god investering.

BPN

Aktuelt

REDAKTIONEN BEKLAGER

... den meget sene udsendelse af dette hæfte af tidsskriftet. En af de væsentligste grunde er forårets typografikonflikt, som bl.a. bevirkede, at vi kom på den »gale« side af trykkeriets sommerferie. Vi stræber efter at indhente forsinkelsen til hæfte 3-4, som vi håber at få ud omkring nytår. Vi beder om læsernes overbærenhed.

REDAKTØRENS FARVEL

Med dette nummer af tidsskriftet siger undertegnede tak for mange års samarbejde med kollegerne i redaktionen og de talrige bidragydere. Sidstnævnte gruppe er jo de egentlige skabere af tidsskriftet, og jeg vil derfor benytte lejligheden til igen at opfordre til at indsende stof til tidsskriftet. Dokumentation om den danske fugleforskning er mere nødvendig end nogensinde.

Efter nedlæggelsen af Feltornithologen og fremkomsten af Fugle har vi i redaktionen drøftet muligheden for at udvide tidsskriftets stofområde til også at omfatte noget af det stof, f.eks. rapporter fra de faglige grupper i DOF, der tidligere blev trykt i Feltornithologen, men som er mindre egnede til Fugle. Disse overvejelser er endnu langt fra tilendebragt, og vi hører meget gerne tilkendegivelser fra læserne. Reaktionen fra læserne er altid vigtige for at kunne lave et bedre tidsskrift, så vi håber på mange breve i de kommende måneder.

Hvad der end sker i den kommende tid, føler jeg, at tidsskriftet trænger til nye og friske kræfter. Jeg ved, at mange vil give mig ret. Navn og adresse på den ny ansvarshavende redaktør vil blive meddelt i næste nummer, og indtil da vil stof fortsat kunne sendes til undertegnede, som forbliver i redaktionen som menigt medlem.

BPN

TILLYKKE MED FØDSELSDAGEN

... ønsker DOFT til foreningens formand, Lorenz Ferdinand, som blev 60 år d. 26. september.